

SOUTĚŽ

Přinášíme vám další úryvek ze Šrámkova deníku. Opět se jedná o zápisek osmdesát let starý, tentokrát o trochu delší, než byl záznam z 1. 7. 1926. Nelze však jednoduše soudit, že třetího zažil Fráňa Šrámek něco zajímavějšího než prvního. Zápisek z 2. 7. 1926 v deníku totiž zcela chybí a je tedy pravděpodobné, že zážitky z těchto dvou dnů Šrámek spojil do jediného zápisku, například z důvodu časové zaneprázdněnosti.

Prosíme, nepolevujte ve svém badatelském úsilí. Vše-
řejší hádanka, založená na jednoduchém principu *vybrat v testu správné odpovědi, poznamenat si příslušné čtveřice písmen a pak jen přečíst po sloupcích řešení*, odradila z neznámých důvodů mnohé řešitele ještě dříve, než se nad ní vůbec odhodlali zamyslet. S takovou by se nakonec klidně mohlo stát, že sešit se Šrámkovými zápisky vrátíme nerozluštěný zpátky pod nohu stolu v našem oblíbeném baru a odkaz tohoto klasika bude navždy zapomenut.

Nápovědy k řešení Šrámkova deníku budou na svých místech po celou dobu festivalu. Nebojte se tedy řešit ani úlohy ve starších číslech Splav!u.

Dnes vám doporučujeme zaměřit pozornost na některé křídou psané nápisy (ne však na všechny, zejména nápisy doplněné obrázky nebo piktogramy vám k řešení příliš nepomohou) v bezprostředním okolí kašny na náměstí.

Všem odvážným řešitelům přejeme mnoho úspěchů v luštění.

Ondřej Šmejkal

3. 7. 1926

чґиґд ґззґ рж

з ииґэдиииэ

рґжґґ әґжрδβσґ.

δтчдσ ґзиз з

ґδиж δж

бґґдδд, эжґ

жґґ чюәдδдґт

ґдаж ґиβж

бәґчю.

Třetí den bývá krizový. . .

. . . tak alespoň praví základní poučka vedoucích skautských táborů a horských zájezdů. Z pohledu člena redakce Splav!u to však vypadá, jako by „krizový den“ začal okamžikem odjezdu do Sobotky a jeho konec se ještě zdaleka nepřibližoval. Nejenže kopírka v knihovně stále není spravená, ale nápor způsobený vysokým nákladem našeho věstníku nepřezila ani ta v Informačním centru. A že včera neděle byla, nebyl, kdo by alespoň jednu z nich profesionálně resuscitoval.

Ovšem dost výmluv na techniku. Nejspíš si za všechno můžeme sami – například včera se nám podařilo vysázet, rozmnožit a prodat čtyřicet tři čísel časopisu, než si někdo všiml, že v nich kromě tiráže a soutěže chybí i celé další tři stránky. A to měli hotové číslo v ruce nejprve tři lidé ve čtyři hodiny ráno a potom další dva o tři hodiny později. Jenomže na druhou stranu $3 - 4 - 2 + 3 = 0$, pročez si této drobné vady na kráse nikdo ani všimnout nemohl. Q. E. D.

Zda jsme před odjezdem zapomněli obětovat dostatečné množství byků, či si prostě nevytvořili dostatečnou zásobu spánku v týdnu před festivalem, teď už není tak důležité. Dobrá zpráva je, že řidič vezoucí do Jičína matrice a zpět dotisk druhého čísla Splav!u nejen že neboursal, ale zdárně zásilku doručil, takže poptávka mohla být částečně naplněna. Ještě lepší zprávou se zdá být, že zítra (tedy pro vás dnes, za předpokladu, že tento text čtete v pondělí třetího července 2006) by měl dorazit technik a kopírky zkušnou rukou vyčistit. Nicméně pokud zhruba v tomto místě stále vidíte odporný rozmáznutý pruh tiskařské černi, krize stále neskončila a je načase se začít obávat nejen o budoucnost věstníku, ale v našem případě i o vlastní život. Neb už za pár hodin začíná ten třetí den.

Vít Prokopius

Vážení účastníci 50. Šrámkovy Sobotky, kvůli technické chybě některým z vás včera ráno prodána „zkrácená“, osmistránková verze Splav!u. Pokud patříte mezi oběti tohoto nedorozumění, ochotně vám v redakci vyměníme špatnou verzi za správnou. Velice se tímto omlouváme.

Vaše redakce

Tak jak to zatím probíhá?

Rozhovor s Drahomírou Flodrmánovou

Jak zatím probíhá jubilejní, 50. Sobotka z Vašeho pohledu? Vyskytly se nějaké problémy, nebo je vše, jak má být?

Zatím vše probíhá úspěšně, podle reakcí účastníků zatím žádné problémy nejsou. Sobotka se nám rozeběhla, studenti dojeli bez problémů, proběhlo rozdělení do dílen, které již začaly pracovat. Chybí ještě asi čtyři opozdilci, ale ti snad dorazí během zítřka. Učitelé se sjeli ve větším počtu, než tomu bylo v letech minulých, a ani u nich se zatím žádné problémy nevyskytly.

Podle ohlasů účastníků se jednotlivá představení zatím líbí, pozitivní ohlasy jsme měli i na celkový program. Názory jsou takové, že je daleko lepší a zajímavější, než byl v letech minulých, že je z čeho vybírat a že dokonce ani není jisté, zda se účastníkům podaří všechno stihnout.

Jsou sice určité vnitřní šумы, ale žádné konkrétní připomínky zatím nemám.

Říkala jste, že program je bohatší, což je na první pohled vcelku patrné. Jak složité bylo festival letos zorganizovat? Vyskytly se nějaké obtíže – někdo odřekl, někdo naopak jet chtěl a nenašlo se pro něj místo?

Letos se nám podobné potíže vyhnuly, jen již zkraje Sobotky došlo na úrazy a nemoci.

Co čekáte od Šrámkovy Sobotky do budoucna? Jak se může podle Vašeho názoru festival v příštích letech rozvíjet?

V posledních letech se nám festival rozvíjí velice dobře, hlavně díky tomu, že sem začíná jezdit čím dál více mladých účastníků. Sobotka vůbec vešla do povědomí studentů mnohem více než v letech předešlých. A díky tomu, že jsme udělali řadu doprovodných programů, má si opravdu každý z čeho vybrat. Velice dobře jsou přijímány třeba poslechovky, besedy a semináře.

Problémy do budoucna vidím spíše v tom, že v přípravném výboru začínají převažovat lidé dojíždějící. Takže lze očekávat, že problémy bude mít samotná Sobotka, aby našla pro organizaci svého zástupce.

Co si pamatují, byl vždycky problém s tím, jak nazírali festival, a zvláště „cizí“ účastníky, přímo Sobotečty. Pozorujete tu zlepsení? Nebo je to pořád, řekněme, nedokonalé?

Myslím si, že je to stále „nedokonalé“. Někteří již pochopili, že nastupující generace je jiná, že Šrámkova Sobotka je už o něčem trochu jiném. Přetrvávají však stále názory na dřívější účastníky.

Je trochu problém, že zde přetrvává obecný názor, že se do festivalu dává příliš mnoho peněz. To ale už dávno není pravda – velké procento nákladů pokrýváme z účastnických poplatků a z grantů. Z rozpočtu města čerpáme opravdu minimum. Sobotka je díky svému festivalu známá po celé republice, protože když se vysloví Šrámek a Šrámkova Sobotka, každý ví, o co se jedná.

Jan Chromý

ale s ním a skrze něj zejména chápání člověka, chápání celé lidské společnosti, jejich nejdůležitějších potřeb a tužeb.“

Roku 1957, v době nedožitých Šrámkových osmdesátin, se koná díky společnému úsilí Hejnových a Milky Šrámkové 1. lyrická Šrámkova Sobotka.

Popisoval-li jsem na začátku tohoto textu pocit, jež ve mně o životě Václava a Marie Hejnových vyvolal vzpomínkový večer, jako jistý druh žitého lyrismu, který byl napájen ze dvou zdrojů, jednoho jakoby statického, spočívajícího v šrámkovském genu loci Sobotky, a druhého spíše dynamického a tvořivého, spočívajícího v povaze a cílech jejich učitelského úsilí, nemohu nyní nevyjádřit domněnku, že tato zvláštní směs pohyblivého a statického, tato zvláštní chemická reakce by měla a chtěla být podstatou lyriky Šrámkovy Sobotky.

Vzpomínkový večer tak nesloužil pouze jako upomínka na Hejnovy, jeho účel spočíval i v odhalení genetických kořenů lyrismu Šrámkovy Sobotky, respektive v odhalení neoddělitelnosti jeho zakladatelů a jeho lyrismu.

Šimon Svěrák

Vzhůru do dílny, děti!

Je nám potěšením oznámit radostnou novinu. I v letošním roce se otevírá dětská dílna, která je otevřena pro všechny zájemce, jejichž věk není vyšší než nízký. První setkání proběhne na zahradě Šrámkova domu v 9.00. Pokud byste si tuto zprávu přečetli příliš pozdě, nevadí. Na účasti je možné dohodnout se i později, kontaktní osobou je jako již tradičně Lada Blažejová. Nestyďte se a přijďte!

Jan Chromý

My děti ze stanice ZOO

Příběh dalšího filmu odvysílaného v rámci večerních projekcí zachycuje bezútešný pád, který se dá shrnout do dvou vět: „Jenom jedinkrát. – To říkají všichni.“ Podle autobiografického románu Christiane Felscherinow, která přežila. Film mapuje stav drogové scény v polovině sedmdesátých let.

Josef Šlerka

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník

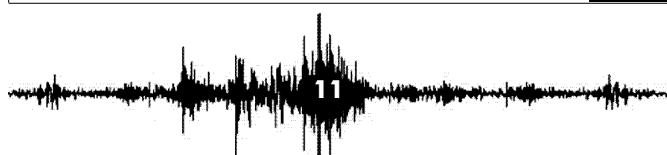
Vychází v Sobotce během konání 50. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 1. 7. do 8. 7. 2006. Cena 10 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, Milady Horákové 123, 160 00 Praha 6, IČ 26674122. Evidenční číslo MK ČR E 15812.

Redakce: Jan HON, Jan CHROMÝ, Judita KABZANOVÁ, Marie KANTŮRKOVÁ, František MARTÍNEK, Jana MELKOVÁ, Jakub NOVOSAD, Vít PROKOPIUS, Šimon SVĚRÁK, Ondřej ŠMEJKAL, Nelly VOSTRÁ

Vychází za přispění Studentského fondu FF UK a Královéhradeckého kraje.

TIRÁŽ

Samotný text se skládal z paměti, zápisků, promluv a dopisů různého rozsahu, jež byly v pozůstalostech a archivech vyloveny a sestaveny Alfredem Strejčkem. Právě v sestavení scénáře bych, kromě skvělých hlasových výkonů aktérů, bezesporu viděl výjimečnost a konečný úspěch celého čtení. Chytře se střídající krátké projevy vypravěčské pravé části pódia s dlouhými monology hlavních protagonistů totiž velmi umně pracovaly s tempem celého představení tak, aby ho nikdo ani na chvíli nemohl považovat ani za zdlouhavé, ani za odbyté. Faktograficky bohatý, srozumitelný a vcelku zábavnou formou podaný přehled ze života významných osobností soboteckého svátku dle mého názoru nemohl nikoho urazit, ba naopak – já osobně jsem se dost poměl a ještě ke všemu se něco dozvěděl. Právě to by mělo být smyslem podobných kulturních akcí. Už proto, že lidé jako Hejnovi si to zaslouží.

Jakub Novosad

Lyrismus Šrámkovy Sobotky

RECEVZE

Bývá-li unaveným zvykem, že básník své rodné město rimbaudovsky nenávidí, u Fráni Šrámkovy nejenže tento zvyk nenachází své uplatnění, ale je to právě jeho popření, tj. vřelý básníkův vztah k Sobotce, co usnadňovalo krystalizaci jeho lyrismu. Zdá se mi, že včerejší večer, jenž vzpomínal manželů Marie a Václava Hejnových stojících za vznikem festivalu Šrámkova Sobotka, se snažil vystihnout jejich osobnost a osobitost jako jakýsi žitý lyrismus. Jedním z bohatých zdrojů tohoto lyrismu je právě genius loci Sobotky, který byl Hejnovým odhalen jejich obdivem ke Šrámkovi a přátelstvím s ním, druhým potom jejich zvláštní a výjimečné chápání pedagogického poslání.

Manželé Hejnovi se seznámili roku 1932 na rychnovském gymnáziu, kde oba působili jako profesori češtiny a francouzštiny. Václav Hejn se v tu dobu již se Šrámkem znal 11 let. K jeho prvnímu setkání se soboteckým básníkem totiž došlo již v roce 1921 u příležitosti inscenace Šrámkova *Léta* v rámci smuteční vzpomínky na Václava Šolce. Po svatbě Hejnových (1934) se se Šrámkem a jeho ženou blíže seznámila i Marie. V roce 1942 Václav Hejn pro udání opouští rychnovské gymnázium a vrací se tam až roku 1945, a to do funkce ředitele. V roce 1950 jsou oba profesori přeloženi do Trutnova, Václav do rodinky, Marie do lesnické školy. O dva roky později Hejn přestupuje na hospodářskou školu, kde působí až do konce života.

Pedagogická praxe Hejnových na nejrůznějších školách se vyznačovala úsilím nikoli mechanicky naučit, ale dovolit žákům nechat se prostoupit duchem vyučované látky. Sama Marie Hejnová o tom mluví takto: „Jako mladí učitelé okouzleni Šrámkem a jinými lyrickými básníky, věřili jsme, že vyučování literatury má být vůbec lyrikou, nebo aspoň že jí má být naplněno co nejvíce. (...) Hodiny literární výchovy ovšem nestačí k tomu, aby se mladý člověk naučil chápat prožitky člověka, a to nejen prožitky básníků umělců, ale i své vlastní, a především prožitky, city a myšlenky druhého. Úkolem literární výchovy není zajisté jen chápání uměleckého díla,

PROGRAM

9.00 Sál spořitelny

Kolik češtin znáš. . .

PhDr. Světlá Čmejrková, DrSc.

9.00 Šrámkův dům

Zahájení dětské dílny

11.00 Malý sál spořitelny

Seminář k přednášce

11.00 Sál spořitelny

Prezentace nakladatelství Albatros

13.30 Sál spořitelny

Rozbor telefonátu Brežněv – Dubček z léta 1968

Prof. Ludmila Budagovová, RAV – Moskva

15.30 Šolcův statek

Portréty

Vernisáž výstavy Aleny Laufrové

16.30 Šrámkův dům

Ztracený hlas

Poslech rozhlasové hry

19.30 Sál sokolovny

William Shakespeare: Hamlet

Divadlo Drak Hradec Králové

21.00 Šolcův statek

Náповědy

Nokturno Dragy Zlatníkové

22.00 Městské divadlo

My děti ze stanice ZOO

Noční projekce

JÍDELNÍČEK

Snídaně: Sýr, máslo, med, rohlík, ovocný čaj

Oběd:

Bramborová polévka

Srbská masová směs s rýží

Večeře: Holandský řízek, bramborová kaše, kompot

Čeština je taková, jací jsou její uživatelé

Rozhovor s PhDr. Světlou Čmejrkovou, DrSc.

Téma Vašeho příspěvku – Kolik češtin znáš... – je svým způsobem záhadné. Mohla byste ho pro naše čtenáře trochu rozvést a odhalit, co se za ním skrývá?

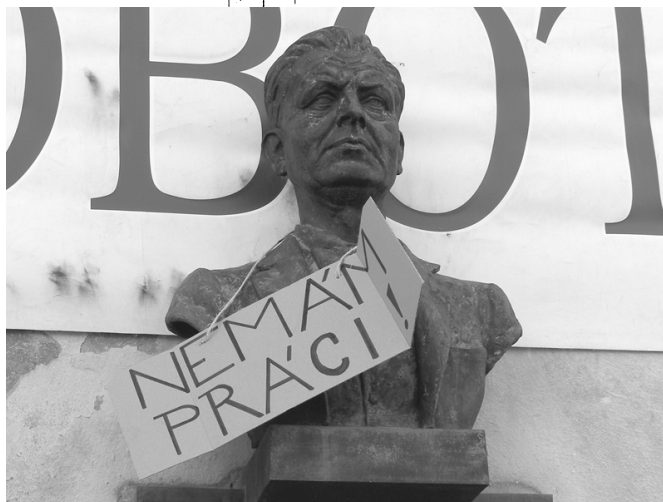
Aluze k výroku *Kolik řečí znáš, tolikrát jsi člověkem* je nasnadě. Zbývá tedy jen vysvětlit, jak se vztahuje k přednášce o jednom jazyce. Představa, že čeština je více, se může jevit paradoxní. Bylo by ale naivní se domnívat, že každý mluvčí češtiny porozumí všem textům psaným v tomto jazyce, a ještě naivnější by bylo předpokládat, že je bude umět vytvářet (a nemluví o textech psaných třeba starou češtinou). Čeština je diferencovaná tematicky, žánrově, stylisticky a každý z nás je s to recipovat a produkovat jen určitý okruh textů, ovládá jen určité variety češtiny.

Vaše odborná kariéra je spjata zejména s Ústavem pro jazyk český. Setkala jste se zde s mnoha významnými českými lingvisty. Jak na ně vzpomínáte? Kdo z nich na Vás měl po odborné stránce největší vliv?

Než jsem přišla do ÚJČ, pracovala jsem nejdříve jako redaktorka v nakladatelství, protože jsem se vědeckého života nemohla účastnit. Tehdy na mne nejvíc působili moji učitelé z FF UK, jak rusisté, zejména prof. Vl. Barnett a P. Adamec, tak anglisté, např. prof. B. Trnka, J. Nosek, I. Poldauf. V Kabinetu cizích jazyků byl mým školitelem prof. O. Leška. To všechno byli významní čeští lingvisté, i když nepracovali v oboru bohemistiky. A když jsem se pak setkala v ÚJČ s bohemisty, byla to zase nová škola, žáci B. Havránka, K. Horálka, M. Dokulila, K. Hausenblase. V době mého příchodu do ÚJČ vedl oddělení gramatiky a jazykové kultury Zd. Hlavsa a oddělení současného českého jazyka J. Kořenský a tam jsem vlastně začínala. V r. 1989 se do ÚJČ vrátil prof. Fr. Daneš a od něj jsem se učila nejvíce, protože je to vědec, který má znalosti bohemistické i obecně lingvistické, lze s ním diskutovat o řadě jazykových jevů i disciplín, je velmi pracovitý a zároveň ochotný poradit, posoudit, zkritizovat. Velmi dobře se spolupracuje také s prof. J. Krausem, který po prof. Danešovi převzal v polovině 90. let vedení ÚJČ. Má obrovský kulturně-historický rozhled, ovládá řadu jazyků, ví takřka vše o stylistice a rétorice.

Mezi Vašimi publikacemi nalezneme práce stylistické, ale i gramatické. Zabývala jste se reklamou, jazykem médií, otázkou „genderu“ v jazyce, problematikou dialogu, ale i krásnou literaturou. Lze ve Vašem případě mluvit o nějaké specializaci? Máte v rámci lingvistiky oblíbená témata, ke kterým se vracíte, nebo se spíše zabýváte tím, co Vás momentálně zaujme?

Zajímá mne jazyková tvořivost lidí, tvorba textů a jejich interpretace. Žijeme obklopeni texty, a to nejen texty, které si ke čtení či poslechu vybíráme nebo které pečlivě studujeme z profesních důvodů, ale i těmi, které náhodně zaslechneme, které na nás útočí z médií, klasických i elektronických, z billboardů. Nabízí se mi k analýze a interpretaci množství jazykových projevů, psaných i mluvených.

Zdokumentovaný vandalský čin.

Z domu na náměstí

Obrázky ze života a práce manželů Hejnových. Podtitul včerejšího večerního programu ve mně probouzel očekávání. Už proto, že přiblížit nám všem činnost manželského páru zaslouživšího se nedocenitelnou měrou o vznik a budování tradice dnes již legendárního festivalu, jehož jsme dnes účastníky, není záležitost jednoduchá. Už (a právě) proto mne zajímalo, která se s tímto nelehkým úkolem autoři projektu vypořádají. Zkušenost mi totiž říká, že podobné programy často díky své umanuté touze obsáhnout všechna důležitá data a informace sklouzávají do okázalé nudy, již je lépe opustit. Ovšem nenápadný únik ze sálu není možný. A když, stejně se člověk neubrání pocitu zneuctění lidí, kteří právě mají být scénickými výstupy poctěni a pochopeni. Lidí, o nichž je vyprávěno.

Jestliže ale zkušenost varuje před návštěvou, neříká ještě, že tento typ programu musí být nudný. Včerešek rozhodně odsunul do zapomnění veškeré biografické produkce, jichž jsem se dříve divácky účastnil. Stal se výjimkou. Po další, v pořadí druhé části ze série předávání pamětních listů, která dala vale úvodnímu zaskobrtnutí, nastoupilo na jeviště sálu spořitelny pět postav. Každá držela v rukou desky s textem – scénářem večera. Usedly. Vlevo Marta Hrachovinová a Jaroslav Chrpa. Napravo Alfred Strejček, Aleš Vrzák, Jiří Hraše. Krátký černobílý film doprovázený tichou hudební melodií navodil idylickou atmosféru Sobotky první poloviny minulého století.

Posléze odstartovalo scénické čtení. Chvilí se rozkoukat a zorientovat, kdo je kdo. Pět lidí, pět postav. Z levé dvojice se vyklubal manželský pár, jehož životní osudy nám měly být představeny. Manželé Hejnovi. Marta Hrachovinová vystupovala v roli Marie Hejnové, Jaroslav Chrpa se na chvíli proměnil v páně Václava Hejna. Tři vpravo zůstali bezejmenní, přesto nebylo těžké domyslet si, jaká je jejich funkce. Vypravěč, komentátor, glosátor. Strejček, Vrzák, Hraše. Zleva doprava. Zprava doleva. V uvedeném pořadí.

běhům dopřává pohodlného stínu?), jednak s potřebou vytvořit pro různorodou skladbu jednotný grunt, díky němuž by nevypadala jako náhodný slepenec mnoha kousků s mlhavými přechody. Ani jedno se v Bachově fuze nedařilo, těžko však říct, zda se to vůbec dařit mohlo: jak totiž praví staré sobotecké přísloví, nemůželi akustika za skladbou, musí skladba za akustikou; a nelze-li ani to, existuje ještě možnost jisté skladby v jistých prostorech zkrátka nehrát. Ono to totiž neplatí jen o Bachovi, akustiku Máří Magdaleny ještě víc než on usvědčují autoři klasicismu, včera především Georg Friedrich Händel. To Léon Boëllmann seděl Máří Magdaléně i Jiřině Pokorné o mnoho lépe.

Novým hlasem v Sobotce a příjemným překvapením včerejšího odpoledne byla mezzosopranistka Státní opery Praha Sylva Šmugrová. Od prvních tónů Bachovy písně *Bist du bei mir* (nikoli „Du bist bei mir“, jak uváděl program) zněl z kúru hlas jistý a krásný – alespoň ve středních polohách. V polohách nižších se Sylva Šmugrová trochu ztrácela pod přívalem varhan, v těch vyšších se její hlas za az příliš přiosťoval – takovou nápodobu flétny ovšem mohl vnímat poslední z účinkujících, Alfred Strejček, jako vpád do svého hájemství. Dal si totiž záležet na své úloze největší záhady představení a kromě toho, že se ještě při zahájení koncertu nevědělo, kdy a co bude recitovat, nastoupil před obecnostvo rozvázným pochodem kostelní lodí za vlastního flétnového doprovodu a v černé sutaně – to zřejmě proto, aby nikdo nezůstal na pochybách o duchovnosti jeho recitálu, které snad mohly vzniknout při *Moralitách* Karla IV. Ty vyzněly kvůli nepatřičnému patosu vynucenému akustikou kostela obzvláště banálně. Naštěstí byli na programu ještě dva Františkové – vtipný Saleský a osvědčený Assiský. A tak jsme nakonec opět u té prokleté osvědčenosti.

Jak totiž řekl děkan soboteckého kostela ve svém úvodním slově, „každá hudba je krásná“. Jenže i tahle jistota je ošemetná a svádí k tomu, aby se na ni hřešilo. Zázitek z duchovní hudby by byl jistě duchovnější, kdybychom už jednou ve výběru soboteckého duchovního repertoáru spatřili kousek odvahy. . . a kdybychom věděli, o čem se pro Boha zpívá – obzvláště na festivalu, který se zaštitil „něžijící řečí“.

Jan Hon

Nemám práci!?

Včera dopoledne pověsil někdo na náměstí na bustu Fráni Šrámka ceduli s nápisem „Nemám práci!“. Taková dehonestace! Tak laciné! Opravdu potřebujeme taková nehorázná – a nebojme se to říci – svinstva, abychom si náš krásný festival lépe užili? Opravdu je třeba doslova se vysmívat jednomu z českých klasiků? Neumíš se bavit jinak, neznámý vandale? Taková úroveň zábavy je ubohá a pokleslá. Bohužel se opět ukázalo, že ač se účastníci ŠS rekrutují z lidí veskrze inteligentních, výjimky se najdou.

Šrámek práci má! Má dohlížet, aby se náš festival šťastně rozvíjel! A v tom ho nezastaví ani pokleslý vandalismus bez špetky nápadu.

redakce

A proč si vybírám nové a nové žánry a typy textů? Popravdě řečeno se nerada opakuji. Těžko si dovedu představit, že bych analyzovala jeden styl nebo žánr, např. vědecký nebo naopak reklamní. Na druhé straně se stále vracím k týmž oblíbeným lingvistickým tématům, jako je záměrnost a nezáměrnost, norma a její překročení, hledisko autora, ohled ke čtenáři, intertextualita, interdiskurzivnost. No a připouštím, že mne lákají jak tradiční lingvistické otázky, jako psanost a mluvenost či spisovnost a nespisovnost, tak témata, o nichž se v kontextu české lingvistiky nepíše zas tak mnoho. Je to dáno i mým školením anglistickým a rusistickým. Mám ráda myšlenku M. Bachtina, že díváme-li se na svou kulturu očima jiné kultury, umožňuje to klást této kultuře otázky, které by si sama nikdy nekladla. Jen nesmíme stát na stanovisku jiné kultury (a jiného jazyka) příliš dlouho, abychom neztratili ze zřetele specifčnost vlastní kultury a jazyka. Proto mne např. zaujalo, jak se čeština jakožto jazyk výrazně rodový vyrovná s genderovým diskurzem, vzniklým v prostředí jazyka takřka bezrodého. – Kdybych měla vše shrnout, řekla bych, že se specializuji na analýzu textu a diskurzu.

Čeština z pohledu mnoha lidí „trpí“ přívalem cizích slov a vazeb. Vy se zabýváte češtinou v médiích, která jsou z tohoto pohledu kritizována snad nejvíce. Jaký je Váš osobní postoj k současné češtině? Vidíte nějaké „negativní“ tendence a dalo by se mluvit i o nějakých tendencích „pozitivních“?

Média – to je pojem příliš široký, zahrnuje noviny, rozhlas a televizi, ale i internet. A ve všech těchto médiích je řada žánrů a cizost v nich mívá různou funkci. Mnoho anglicismů se objevuje z důvodů odborných. Samozřejmě nejde jen o přejímání cizích slov, ale o mnohem hlubší jev – orientaci na mezinárodní spolupráci, globalizaci, která vede k přejímání celých disciplín a myšlenkových schémat. Hodně anglicismů se jistě objevuje dost nesmyslně, ale zřejmě se tomu nedá zabránit. Sotva jsme si zvykli na *brifngy*, *skríningy* a *fičry*, objevují se *čelindže*, *mesidže* a *klejmy*. Cesta zpět není, a tak je třeba se utěšovat tím, že se čeština snaží vyhovět nárokům, které jsou na její uživatele kladeny: vyrovnat se s požadavky mezinárodních komunit, sdílet jejich postupy, a tedy i terminologii. Občas se sice snažím vysvětlovat, že *reliabilita* nemůže být nic jiného než *spolehlivost* a že prodávat *ultimate chopper* pod názvem *ultimativní robot* je absurdní. Musím ale uznat, že každý máme ve svém oboru spoustu cizích slov, kterým rozumíme, a když vidíme slova v jiném oboru, kroutíme hlavou. Co dělá *facility manager*? Proč se říká *outdoorové* sporty? Měli bychom být rádi, že čeština pořád ještě skloňuje a časuje, zachovává strukturní větné vztahy, a kalkované anglické idiomy typu *Mějte hezký den* ji nezahubí. Módní výrazy se rychle proměňují, každá generace má své *vymyšlenosti* a *vychytávky*. Není škodlivé, když takové výrazy vznikají, ale když se blábolivě opakuji, když je vše v *pohodě*, *sexy* nebo *trendy*. Čeština je taková, jací jsou její uživatelé. Když si někdo dává na sobě záležet, dává si záležet i na způsobu své řeči, vyjadřuje se promyšleně a kultivovaně. Když je ledabylý a spokojí se s banálním způsobem vyjadřování, zní čeština z jeho úst také ledabyle.

Jan Chromý

Cesta časem

Abrahámoviny Šrámkovy Sobotky jsme si v neděli připomněli hned u snídaně, málokdo však v tu chvíli tušil, že budeme moci nahlédnout do minulosti ještě starší. V rekonstruované Solnici byly nejprve rozdány zbývající pamětní listy a pak se slova ujal archivář Jan Bílek. Jak uvedl hned na začátku, historie festivalu není dosud souhrnně zpracována, u filmů navíc jde spíše o útržky než o ucelenou dokumentaci. Přesto se mu podařilo sestavit z nich program, který zaujal i ty, kteří se k pamětníkům počítat nemohou.

První z promítaných dokumentů přivedl na scénu samotného Fráňa Šrámka. Jeho návštěvu v Sobotce u příležitosti srazu rodáků v srpnu 1937 zachytili Josef a Miroslav Boudyšovi, lékaři a synové ředitele zdejší měšťanky. V roce 2002 pak byl původní záznam opatřen podrobným komentářem a doplněn do podoby krátkého filmu. Kromě Fráni Šrámka a jeho ženy Milky jsme zde mohli potkat malíře Václava Špálu, projít se „městem básníků, ševců a kantorů“ a alespoň zahlédnout, když ne uslyšet, Spolek soboteckých studujících při sborové recitaci Šrámkova díla *Sobotecký hřbitov*.

O patnáct let později byly na sobotecký hřbitov uloženy spisovatelovy ostatky – a tento okamžik zachytil Jiří Papoušek pro Československé filmové noviny. Ještě předtím promluvil v pražském Domě umělců nad Šrámkovou rakví Vítězslav Nezval. Na rozdíl od předválečné, takřka sousedské idylly však z tónu oficiálního dokumentu poněkud mrazilo, navzdory slovům o šťastném životě lidu, jenž s láskou přijímá básníkův odkaz. Filmová báseň *Na starý motiv*. . . vznikla rovněž v 50. letech, postrádá však budovatelský patos a je vskutku „romancí z básníkovy kraje“, v níž se prolíná slovo a obraz ve vyznání lásky k domovu a potřeby sounáležitosti.

Filmové záběry přímo z festivalu pořizoval od roku 1962 další místní amatérský filmař Karel Samšíňák. Vzhledem k tomu, že se Šrámkova Sobotka profilovala kulturou mluveného slova, je škoda, že ještě i filmy ze šedesátých let jsou němé. Na obrázcích poetických odpolední či výletů do okolí se kromě manželů Hejnových, Jarmily Glazarové, Alexandra Sticha či Alfreda Strejčka začínají objevovat i známé tváře řadových účastníků – jako první identifikovalo publikum Aninku Kafkovou.

V roce 1982 Petr Fajfr zachytil, stále ještě beze zvuku, mimo jiné třešňový jarmark a závěrečnou pohádku *Jak Kašpárek ke štěstí přišel*. Od roku 1993 pořizují sobotečtí učitelé videozáznamy pravidelně – již deset let Olga Bičištová. Z novodobého archivu vybral Jan Bílek další z tváří festivalu – neformální zábavu, slavnostní zahájení či putování ke hrobu Fráni Šrámka v průběhu 40. ročníku.

Krátkým snímkem *O smyslu Šrámkovy Sobotky* jsme v závěru doputovali prakticky až do současnosti: v roce 2003 nahlédl Jan Eisner do jednotlivých dílen, ortoepické poradny, divadelního sálu – a ano, milí čtenáři, rovněž do redakce vašeho oblíbeného listu. Další cestičky básníkovým krajem či literárními lesy si vyberejte dle vlastního uvážení.

Jana Melková

Poetická štafeta

Poetické odpoledne je tradiční součástí programu Šrámkovy Sobotky. Jeho účelem bývá odpočinout si po čtyřech knedlicích, potěšit se krásou českého jazyka, trochu si zavzpomínat a vůbec, udělat si drobnou radost ze života. Pro málokoho bývá poetické odpoledne vrcholem festivalu, na druhou stranu málokdo z něj odchází nějak výrazněji zklamán. Letošní poetické odpoledne bylo složeno ze tří částí, oddělených místem i náladou.

Píseň písní se k zahradě Šolcova statku docela hodila. Text plný metafor vázaných k přírodě nemůže vynít, je-li uzavřen do místnosti. Zahrada dala dílu potřebnou volnost. I herci se v tomto prostředí cítili uvolněně. Nechtěně tak obohatili své představení i o několik humorných momentů, například když jedna z účinkujících tklivě zazpívala o lípě a přitom kynula směrem k blízkému ořechu.

Po části vznešeně milostné následovala část nostalgická. Poetická i slovní upoutávka na výstavu *Vzpomínky* na zahradě Šrámkova domu se obracela k minulosti, zejména k lidem, kteří byli symboly starších ročníků Sobotky. *Píseň Bejvávalo dobře* byla mírně patetickým, avšak celkem logickým završením celého proslovu.

Část třetí se konala na soboteckém hřbitově a mohli bychom ji nazvat částí bilanční. Dívky, které se ještě loni účastnily dětské dílny, najednou zcela dospěle přednášejí Šrámkovy verše. Vybrané básně (*Dívka a čtyřlístek* a *Smrt*) vytvářely působivý kontrast. Stejně kontrastně se dalo vnímat i prostředí – na jedné straně proměnnost dospívajícího mládí, na straně druhé mrtvý Fráňa.

Překvapivá byla i vysoká účast na poněkud vzdálenějším hřbitově. Je zřejmé, že se účastníci dokážou pro festival a jeho poetično nadchnout nejen duší, ale i tělem. Třeba se jednou dočkáme i opakování legendárních běhů k Semtínské lípě.

Ondřej Šmejkal

Duchovno dobito – a dem dál

Sv. Máří Magdaléna se včera rozechvěla každoroční soboteckou dávkou duchovna. Obávám se však, že za to chvění vdčíme výhradně její akustice a že na něm nebylo moc niterného. Máří Magdaléna byla totiž temperamentní dáma, která měla ráda změnu, a Šrámkova Sobotka od ní chce ve svém obligátním duchovním odpoledni pořád to samé: od všeho trochu, tvářit se, jako by byla veškerá duchovní hudba napsána do roku 1900, koncert doplnit programem s chybami, který posluchačům zatají důležitý duchovní rozměr koncertu, totiž slovo hudbou doprovázené, a hlavně nenechat se zastrašit akustickými specifiky kostela. To vše ale bylo známo nejpozději při vstupu do kostela – možnost překvapit tak zůstala v rukou interpretů.

Vstupní těžkotonážní fuga c moll Johanna Sebastiana Bacha předznamenovala, s čím se bude pracně vypořádávat po celý koncert varhanistka Jiřina Pokorná: jednak s akustikou daného prostoru, která nepřeje rychlým běhům (anebo s akustikou, která rychlým

